

«Sdo_AMNavn»
«Sdo_AMPostAdr»
«Sdo_AMAdr2»
«Sdo_AMPostNr» «Sdo_AMPoststed»

ÁSSJEGIEHTADALLE /SAKSBEHANDLER

«Sbr_Navn», «Sbr_Tlf»

«Sbr_Email»

DIJÁ SIEV./DERES REF.

«Sdo_AMReferanse»

MIJÁ SIEV./VÁR REF.

«Sdo_ArkivSakID» - «Sdo_DokNr»

Almuda gå válda aktijvuodav/
Oppgis ved henvendelse

BVE./DATO

«Sdo_DokDato»

Høringsuttalelse - NRK-plakaten

Sametinget viser til brev av 06.06.2014 vedrørende høring om NRK-plakaten, og sender med dette inn sitt høringssvar.

Innledning

Departementet ber særskilt om innspill på to temaer knyttet til NRK-plakaten, plakaten form og plakaten innhold. Sametinget vil i sin uttalelse komme med innspill først og fremst på plakaten innhold, men vil også kort kommentere plakaten form.

Vi gjør departementet oppmerksom på at vi også vil gi innspill til den kommende stortingsmeldingen om NRK, og forventer at departementet kontakter Sametinget om meldingens innhold før den ferdigstilles. Dette er i tråd med Konsultasjonsavtalen mellom Regjeringen og Sametinget. NRK som allmennkringkaster berører det samiske samfunnet og samiske interesser i aller høyeste grad.

Bakgrunn

Sametinget er enig i at NRK er en av Norges viktigste kulturinstitusjoner, og har dermed et allmennkringkastingsoppdrag og samfunnsoppdrag som også berører det samiske folk. Samisk medieutvikling er viktig for Sametinget, og Sametingets mål med mediepolitikken er at det finnes medieplattformer der samisk språk, kultur og samfunnsniv synliggjøres, formidles og debatteres.

Sametinget har forventninger til NRK, og i særdeleshet NRK Sápmi. NRK Sápmi har styrket sin posisjon i den samiske befolkningen som det foretrukne mediealget om samiske forhold. Med utvidede sendetider når det gjelder nyheter, barne-tv og magasinprogrammer, har de det største tilbudet til den samiske befolkningen. NRK Sápmis samfunnsoppdrag er styrket, men er ikke fullverdig nok sett fra Sametingets synspunkt. Det ventes at NRK styrker NRK Sápmis samfunnsoppdrag, slik at det kan likestilles med det norske, blant annet gjennom endringer i NRK-plakaten og NRK sine vedtekter. Sametinget forventer også at et likeverdig samisk samfunnsoppdrag i tillegg styrkes med nødvendige økonomiske rammer til NRK Sápmi.

NRK-plakatens form

NRK-plakaten, slik den foreligger i dag, virker noe overdetaljert med sine seks hovedkrav og konkretiserte underkrav. Sametinget ser nødvendigheten av å konkretisere underkravene, men disse kan tydeliggjøres og konkretiseres gjennom NRK sine vedtekter. Plakatens form bør ligge på et overordnet prinsipielt nivå, der den politiske styringen kommer tydelig fram. Plakaten bør formes slik at den forankres bredest mulig politisk, og slik at den gir NRK forutsigbarhet i årene framover.

NRK-plakatens innhold

NRK sitt allmennkringkastingsoppdrag og samfunnsoppdrag berører det samiske folk på lik linje med det norske folk. Sametinget konstaterer at NRKs samiske oppdrag er særskilt nevnt bare i ett punkt av NRK-plakaten, mens det *norske* oppdraget er grundig og detaljert definert gjennomgående i plakaten.

Den norske stat er etablert på territoriet til to folk, det norske og det samiske. Begge folk har den samme rett og samme krav på å kunne utvikle sin kultur, sitt språk og sitt samfunnsliv. Denne prinsipielle likeverdigheten er slått fast i Grunnlovens § 108. Ut i fra et likeverdighetsprinsipp er det viktig at NRK forpliktes til å gi et fullverdig samisk allmennkringkastingstilbud på lik linje med det norske.

Det samiske innholdet i NRK har blitt bedre og bredere, men er ikke i tilstrekkelig grad blitt styrket kvalitativt og kvantitativt sammenlignet med det norske. Det norske medietilbudet til den norske befolkningen har styrket seg i vesentlig større grad. Det er viktig at det samiske innholdet styrkes på samiske premisser og med samisk forankring, der de samiske språkene, samiske verdier og samisk samfunnsliv har en selvsagt og nødvendig plass.

Merknader til hovedkravene i plakaten

§ 12 NRK skal understøtte og styrke demokratiet

NRK sitt allmennkringkastingstilbud skal ha som formål å oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet, og skal bidra til å fremme den offentlige samtalen. NRK har som oppgave å avdekke kritikkverdige forhold og bidra til å beskytte enkeltmennesker eller grupper mot overgrep eller forsømmelser. NRK skal være redaksjonelt uavhengig og verne om sin integritet og troverdighet for å kunne opptre fritt og uavhengig.

Det er viktige grunnsteiner i allmennkringkastingsoppdraget, og viktige oppgaver i et demokratisk samfunn. Mediene spiller en selvsagt og viktig rolle i utviklingen av våre samfunn og våre demokratier. Denne rollen skal NRK også ha i forhold til det samiske samfunnet, blant annet gjennom ansvaret og de oppgaver som NRK Sápmi har. Det samiske demokratiet er relativt ungt når det gjelder politiske institusjoner, men det betyr ikke at oppgaven med å understøtte og styrke demokratiet er mindre av den grunn, snarere tvert i mot. At samene i antall er færre, fritar det ikke NRK ansvaret for å skape et medietilbud som tilsvarer samme innholdsbredde som det norske. Det må finnes en arena der samiske spørsmål kan debatteres, der samisk kultur presenteres og der samer kan underholdes på egne premisser og med samisk forankring. Det er viktig at denne forpliktelsen ivaretas og utvikles av NRK Sápmi spesielt, og NRK generelt i årene framover.

Det samiske folk har rett til egne medier og ta del av andre medier uten diskriminering. Dette understrekes av internasjonale konvensjoner og erklæringer, blant annet i FNs erklæring om urfolks rettigheter (art 16):

1. *Urfolk har rett til å opprette egne medier på sine egne språk, og har rett til tilgang til alle former for ikke-urfolks medier, uten diskriminering.*
2. *Staten skal treffe effektive tiltak for å sikre at statseide medier på tilbørlig vis gjenspeiler urfolks kulturelle mangfold. Statene bør, uten at det er til hinder for å sikre full ytringsfrihet, oppmuntre privateide medier til på en fullgod måte speile urfolks kulturelle mangfold.*

NRK er redaksjonelt uavhengig. Det betyr at det er NRK som bestemmer hva slags innhold som skal på lufta på NRKs kanaler, også NRKs samiske innhold. Vurderingen gjøres fra et norsk ståsted og ut i fra hvor viktig innholdet er for hele befolkningen, ikke bare den samiske. Fra et slikt utgangspunkt blir samisk og samiskspråklig innhold stort sett sendt utenfor beste sendetid. Dette er ikke tilfredsstillende sett fra et samisk synspunkt. NRK bør etterstrebe seg å gi den samiske befolkningen et samisk tilbud innenfor normal sendetid.

§ 13 NRK skal være allment tilgjengelig

NRKs tre hovedkanaler skal være tilgjengelig for hele befolkningen og søke en bredest mulig distribusjon av sine øvrige programtilbud. Ved utformingen av NRKs tilbud skal det tas hensyn til funksjonshemmede, blant annet skal NRK ta sikte på at alle fjernsynsprogrammer blir tekstet.

I underpunkt c) tas det særlig hensyn til funksjonshemmede blant annet gjennom teksting av fjernsynsprogrammer. I praksis gjelder dette ikke for samiske funksjonshemmede. Og for mange samer er norsk et fremmedspråk. Teksting til samisk vil nå ut til et langt større publikum enn det gjør i dag, særlig med tanke på samiske funksjonshemmede og samer som ikke behersker norsk godt nok, samt at teksting av programmer vil synliggjøre de samiske språkene og gjøre de tilgjengelig for et allment publikum. Samiske kommentatorstemmer på populære programmer vil også kunne være et tilbud for tilgjengeliggjøring på eget språk.

Sametinget vil påpeke at det også bør tas hensyn til samiske barn og unge når det gjelder teksting av populære barne- og ungdomsprogrammer. Dubbing til samisk av kjente serier fra populærkulturen er også et virkemiddel som har en unik verdi når det gjelder samiske barns språk- og identitetsutvikling. Dubbing vil kunne bidra til å ”samifisere” kjente figurer fra populærkulturen, og ha positive effekter for samiske barns lek og språkutvikling. Slike dubbede sendinger skal selvfølgelig ikke fortrenge egenproduksjoner som er forankret i samiske verdier og samfunn, men være et supplement slik at medietilbudet for samiske barn og unge forbedres.

§ 14 NRK skal styrke norsk språk, identitet og kultur

Sametinget registrerer at de konkretiserte underkravene i dette hovedpunktet har svært spesifikke og tydelige forpliktelser i innholdskravene for norsk innhold. Det samiske innholdet omtales i punkt b), der det konkretiseres kun at ”NRK skal ha daglige sendinger for den samiske befolkning”. Det ville ikke vært tilstrekkelig å si at ”NRK skal ha daglige sendinger for den norske befolkning”.

Samelovens § 1–5 slår fast at samisk og norsk er likeverdige språk, og denne likeverdigheten må reflekteres og uttrykkes i NRK-plakaten, på lik linje med norsk språk. Sametinget merker seg at i forhold til nynorsk så er innholdskravet nevnt spesifikt med hvor mange prosent av sendingene som skal være på nynorsk. Samisk er ikke nevnt like spesifikt i verken hovedkravet eller i underkravene.

Overskriften i seg selv er begrensende. Fokuset er på norsk språk, identitet og kultur. Det burde være en selvfølge at plakaten og vedtektene reflekterte det samiske aspektet i like stor grad. Med utgangspunkt i lovpålagt likeverd mellom samer og nordmenn i Norge, synes Sametinget det er viktig å påpeke på retten og muligheten til å bruke samisk i ulike

sammenhenger og på ulike områder i samfunnet. Når det gjelder samisk språk og samisk innhold i medielandskapet i Norge er det enda en lang vei å gå før vi kan snakke om reell likeverdighet.

Sametinget vil også påminne om NRK har et rikholdig programarkiv, som er en viktig del av vår felles kulturarv. Programarkivet inneholder samiske fortellinger, joik osv., som det er viktig at det samiske folk får ta del av. Sametinget forventer at denne felles kulturarven blir gjort tilgjengelig også for det samiske folk.

§ 15 NRK skal etterstrebe høy kvalitet, mangfold og nyskaping

Det synes naturlig at innholdet i dette hovedkravet også bør gjøres gjeldende for det samiske og samiskspråklige innholdet i NRK. NRK bør gi et tematisk og sjangermessig bredde i sitt samiske innholdstilbud, og det gjelder også en forpliktelse å nå ut med et kvalitetsmessig godt tilbud på alle de samiske språkene. Dersom NRK-plakaten skal angi hva slags sjangerbredde NRK skal ha, og hvilke målgrupper man skal lage innhold for, må det spesifiseres også i forhold til det samiske innholdet.

Sametinget merker seg at i punkt i) konkretiseres kravet i forhold til barn og unge. ”NRK skal ha daglige norskspråklige programmer for barn under 12 år, jevnlig norskspråklige programmer for unge, og jevnlig programmer for barn og unge på samisk.” Heller ikke i dette underkravet likestilles samisk med norsk innhold og krav.

Sametinget påminner om at de samiske språkene er alle truede språk. NRK bør og må ha en stor rolle i synliggjøring av de samiske språkene og samisk språkutvikling. Det samiske barne-tv tilbudet har økt og blitt styrket, men fremdeles mangler tilbud som godt nok ivaretar lule- og sørsamiske barns behov. Kringkastingens rolle i språkutvikling er sannsynligvis undervurdert, og tilbudet er verken kvantitativt eller kvalitativt godt nok utviklet. Det bør tas hensyn til ulike samiske språk, aldersgrupper og målgrupper når det gjelder utvikling av samisk barne-tv, i tillegg til enda mer utvidet sendetid. Dette er også i tråd med Barnekonvensjonens artikkel 17 d) der det heter at statens skal oppmuntre massemediene til å ta særlig hensyn til de språklige behov hos barn som tilhører en minoritetsgruppe eller urfolk.

Som en avsluttende merknad vil Sametinget påpeke viktigheten om at samene har en egen representant i NRK sitt styre. En egen samisk representant er av stor betydning for at samenes stemme vil bli hørt i NRKs øverste organ. Dette er en sak vi vil tydeliggjøre nærmere i den kommende stortingsmeldingen om NRK.

Varrudagáj /Med hilsen

Magne Svineng
ossodatdirektevra/avdelingsdirektør

Vivian Aira
seniorráđđeaddi/seniorráđgiver